

မြန်မာ

ပြည်ထောင်စု သမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံ နိုင်ငံတော်အကြီးအကဲ - သမ္မတ ဦးသိန်းစိန်

နိုင်ငံရေး၊ ဥပဒေရေးရာနှင့် စီးပွားရေး ကဏ္ဍများတွင် ပြုပြင်ပြောင်းလဲမှုများ ဆက်ဖြစ်ပေါ်နေသော်လည်း လူ့အခွင့်အရေး အပိုင်းတွင် တိုးတက်မှုများ ရပ်တန့်နေပြီး အရေးကြီးသည့် အပိုင်းတချို့တွင် နောက်ပြန်သွားနေသည့် အနေအထားရှိခဲ့သည်။ ရိုဟင်ဂျာများ၏ အခြေအနေပို၍ ဆုတ်ယုတ်ခဲ့ပြီး ဥပဒေပိုင်းအရ နှင့် လက်တွေ့လုပ်ဆောင်မှု အပိုင်းများတွင် ခွဲခြားမှုများက ၎င်းတို့၏ ဘဝရပ်တည်ရေး အခြေအနေကို ပိုမိုဆိုးဝါးစေခဲ့သည်။ မူဆလင်ဆန့်ကျင်ရေး အကြမ်းဖက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်ခဲ့ပြီး ကျူးလွန်သူများကို အရေးယူရန်လည်း အာဏာပိုင်များက ပျက်ကွက်ခဲ့သည်။ လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ ဖြစ်ပွားရာ ဒေသများတွင် နိုင်ငံတကာ လူ့အခွင့်အရေးနှင့် လူသားချင်းစာနာမှုဆိုင်ရာ ဥပဒေများကို ချိုးဖောက်မှုများ ရှိခဲ့ကြောင်း သတင်းများထွက်ခဲ့သည်။ လွတ်လပ်စွာထုတ်ဖော်ပြောဆိုခွင့်နှင့် စုဝေးခွင့် အခွင့်အရေးများလည်း ပြင်းပြင်းထန်ထန် ကန့်သတ်ခံနေရဆဲဖြစ်ပြီး လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်လှုပ်ရှားသူများ၊ သတင်းသမားများနှင့် နိုင်ငံရေးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူများ အများအပြား ဖမ်းဆီးထောင်ချခံခဲ့ရသည်။ အတိတ်က ကျူးလွန်ခဲ့သည့် ရာဇဝတ်မှုများအတွက် အရေးယူအပြစ်ပေးခြင်း မခံရပဲ ကင်းလွတ်ခွင့်များ ရှိနေသေးသည်။

နောက်ခံအကြောင်း

ဇန်နဝါရီလတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် အရှေ့တောင်အာရှနိုင်ငံများအဖွဲ့ (အာဆီယံ) ဥက္ကဋ္ဌတာဝန်ကို စတင်ယူခဲ့သည်။ မတ်လတွင် အစိုးရသည် ပါလီမန်ကြားဖြတ်ရွေးကောက်ပွဲများကို နှစ်ကုန်တွင် ကျင်းပမည်ဟု ကြေငြာခဲ့ပြီးမှ ပြန်လည်ဖျက်သိမ်းခဲ့သည်။ ထွေထွေရွေးကောက်ပွဲများကို ၂၀၁၅ တွင်ကျင်းပမည်ဟုလည်း ကြေငြာခဲ့သည်။ အတိုက်အခံ အမျိုးသားဒီမိုကရေစီအဖွဲ့ချုပ် ပါတီ (အန်အယ်လ်ဒီ) နှင့် ပါတီခေါင်းဆောင် ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည်တို့ ဦးဆောင်၍ ၂၀၀၈ ခုနှစ် အခြေခံဥပဒေကို ပြင်ဆင်ရေး နိုင်ငံလုံးဆိုင်ရာ လှုပ်ရှားမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သော်လည်း နှစ်ကုန်ချိန်အထိ ဒေါ်အောင်ဆန်းစုကြည် သမ္မတအဖြစ် ဝင်အရွေးခံနိုင်ခွင့်ကို အခြေခံဥပဒေက တားမြစ်ထားဆဲ ဖြစ်ပြီး အခြား အခြေခံဥပဒေ ဆိုင်ရာ ပြင်ဆင်မှုများကို ဗီတိုဖြင့် ကန့်သတ်ထားဆီးနိုင်သည့်အခွင့်အာဏာမှာ စစ်တပ်လက်ထဲတွင် ဆက်လက်ရှိနေဆဲ ဖြစ်သည်။

ခွဲခြားဆက်ဆံမှုများ

ဤနှစ်အတွင်း ရိုဟင်ဂျာများ၏ အခြေအနေပို၍ ဆိုးဝါးခဲ့သည်။ ဥပဒေနှင့် မူဝါဒပိုင်းတွင် ခွဲခြားထားမှုများကြောင့် တစ်ဦးချင်းစီအလိုက် နှစ်နာမူများရှိခဲ့ပြီး ဤ အခြေအနေများကို ဘဝရပ်တည်ရေး အခက်အခဲများ၊ ဆက်တိုက်ဖြစ်ခဲ့သော ဘာသာရေးနှင့် မူဆလင်ဆန့်ကျင်ရေး အကြမ်းဖက်မှုများ၊ ရိုဟင်ဂျာနှင့် မူဆလင်များကို တိုက်ခိုက်မှုများအပေါ် အစိုးရက စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများ မပြုလုပ်ခဲ့ခြင်းတို့က ပိုမိုဆိုးဝါးစေခဲ့သည်။ အမျိုးသားရေး၊ လူမျိုးရေးနှင့် ဘာသာရေးအမုန်းပွားမှုများကို အခြေခံပြီး အကြမ်းဖက်အောင် သွေးထိုးလှုံ့ဆော်မှုများကိုလည်း အစိုးရက ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းရန် ပျက်ကွက်ခဲ့သည်။

ဇန်နဝါရီလတွင် ရခိုင်ပြည်နယ် ဒူချီရာတန်းကျေးရွာတွင် လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များ၊ ရခိုင်ဗုဒ္ဓဘာသာများနှင့် မူဆလင်ရိုဟင်ဂျာများ အကြား တိုက်ခိုက်မှုများ ဖြစ်ခဲ့သည်။ အစိုးရနှင့် အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေး ကော်မရှင်တို့ ပြုလုပ်ခဲ့သော စုံစမ်းစစ်ဆေးမှု နှစ်ခုတွင် အကြမ်းဖက်မှုများ ဖြစ်ပွားခဲ့သည်ဟုသော စွပ်စွဲချက်များကို အတည်ပြုနိုင်သည့် အထောက်အထားများ မတွေ့ခဲ့ရဟု ဖော်ပြခဲ့သည်။ ဇူလိုင်လတွင် နိုင်ငံ၏ ဒုတိယအကြီးဆုံးမြို့ဖြစ်သော မန္တလေးတွင် ဘာသာရေးအခြေခံသော

အကြမ်းဖက်မှုများ ဖြစ်ပွားပြီး နှစ်ဦးသေဆုံး၍ အများအပြား ဒဏ်ရာရခဲ့သည်။ ဤဖြစ်စဉ်တွင်လည်း သီးခြားလွတ်လပ်သော စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့ကြောင်း မကြားသိရပေ။

၂၀၁၂ ခုနှစ်က ရခိုင်ပြည်နယ်တွင် ရခိုင်ဗုဒ္ဓဘာသာများ၊ ရိုဟင်ဂျာများနှင့် အခြားမူဆလင်များအကြား အကြမ်းဖက်မှုများ ဖြစ်ပွားခဲ့ပြီးနောက် ရိုဟင်ဂျာအများစု ဖြစ်သော လူပေါင်း ၁၃၉၀၀၀ ခန့် သုံးနှစ်ကြာလာချိန်အထိ မိမိနေအိမ်များတွင် ပြန်လည်နေထိုင်နိုင်ခြင်း မရှိသေးပေ။ ဖေဖော်ဝါရီနှင့် မတ်လအတွင်းက လူသားချင်းစာနာသည့် အထောက်အကူပေးနေသည့် အဖွဲ့အစည်းများအား ဒေသခံရခိုင်များက တိုက်ခိုက်ခဲ့ ပြီးသည့်နောက် အချို့အဖွဲ့များ ဒေသတွင်းမှ နှင်ထုတ်ခံရပြီး အချို့ ထွက်ခွာခဲ့သည့်အတွက် လူသားချင်းစာနာမှု အကူအညီများ ဆိုးဆိုးဝါးဝါးထိခိုက်ခဲ့သည်။ နေရပ်ရင်း မပြန်နိုင်သူများမှာ အရေးပေါ်အကူအညီနှင့် ဘဝရပ်တည်ရေးအတွက် လိုအပ်သောအကူအညီများ ရယူနိုင်ခြင်းမရှိသည့် အခြေအနေနှင့် ကြုံခဲ့ရသည်။ နှစ်ကုန်ချိန်တွင် အကူအညီပေးရေးအဖွဲ့အစည်း အများစု ပြန်ရောက်သွားကြပြီ ဖြစ်သော်လည်း ပေးအပ်နေသော အကူအညီများမှာ ၎င်းတို့ မထွက်ခွာခင် အခြေအနေကို ပြန်မရောက်သေးပေ။

ဘာသာရေးအရ မတူကွဲပြားသော လူ့အဖွဲ့အစည်းများအကြား အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် လူသားချင်းစာနာသည့် အကူအညီအပေါ်ကန့်သတ်မှုများဆက်ရှိနေပြီး ပို၍ကျယ်ပြန့်သော (အခြေအနေတစ်ရပ်အဖြစ်) ရိုဟင်ဂျာများအပေါ် ခွဲခြားဆက်ဆံသော ဥပဒေများနှင့် မူဝါဒများလည်း ရှိနေသည်။ ရိုဟင်ဂျာများသည် ၁၉၈၂ ခုနှစ် နိုင်ငံသား ဥပဒေအရ တိုင်းရင်းသားဖြစ်ခွင့် မရနိုင်သေးပေ။ အကျိုးဆက်အားဖြင့် ၎င်းတို့၏ လွတ်လပ်စွာ သွားလာခွင့်ကို ကန့်သတ်ခံနေရပြီး သက်မွေးဝမ်းကျောင်းမှုအတွက်လည်း ထိခိုက်မှုများရှိနေပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ၁၉၈၃ ခုနှစ်စ၍ မလုပ်ခဲ့သော ပထမဆုံး သန်းခေါင်စာရင်းကောက်ယူမည့် မတ်လ ၃၀ ရက်နေ့ မတိုင်မီ တစ်နေ့တွင် ပြန်ကြားရေးဝန်ကြီးဌာနက ရိုဟင်ဂျာများသည် ဘင်္ဂါလီများအဖြစ် မှတ်ပုံတင်ရမည်ဟု ကြေငြာခဲ့သည်။ ဤသည်မှာ ရိုဟင်ဂျာဟူသော အမည်ကို အသိအမှတ်မပြုခြင်းဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့အားလုံးသည် ဘင်္ဂလားဒေ့ရှ်မှ ဝင်လာကြသူများဟု ဆိုလိုခြင်းဖြစ်သည်။ အောက်တိုဘာလတွင် အစိုးရက ရခိုင်ပြည်နယ် အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မည့် အစီအစဉ်ဆိုသည်ကို ကြေငြာခဲ့သည်။ ဤအစီအစဉ်မှာ အကောင်အထည်ဖော်ဖြစ်ခဲ့လျှင် ရိုဟင်ဂျာများကို ခွဲခြားဆက်ဆံမှုနှင့် သီးခြားခွဲထားမှုများကို ပို၍ ခိုင်မာသွားစေမည်ဖြစ်သည်။ ဤ ကြေငြာချက်ထွက်ပြီးချိန်မှစ၍ ဒေသတွင်းမှ လေ့ဖြင့်ထွက်ပြေးသူများ ပိုတိုးလာခဲ့သည်။ ကုလသမဂ္ဂ ဒုက္ခသည်များအေဂျင်စီ ((UNHCR) စာရင်းအရ ၂၀၁၂ ခုနှစ် အကြမ်းဖက်မှုများ ဖြစ်ခဲ့ချိန်မှစ၍ ပင်လယ်လမ်းကြောင်းမှ ထွက်ပြေးခဲ့သော လူပေါင်း ၈၇၀၀၀ အပြင် နောက်ထပ် ထွက်ပြေးသူ အရေအတွက် တိုးပွားလာခြင်း ဖြစ်သည်။

ပြည်တွင်း လက်နက်ကိုင် ပဋိပက္ခများ

၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင် အပစ်အခတ်ရပ်စဲရေးအတွက် အကြိုသဘောတူချက်များ လက်မှတ်ထိုးခဲ့သော်လည်း အစိုးရနှင့် တိုင်းရင်းသားလက်နက်ကိုင်များ တစ်နိုင်ငံလုံးအပစ်ရပ်ရေး သဘောတူညီချက်ကို လက်မှတ်ထိုးနိုင်ကြသေးပေ။ ကချင်ပြည်နယ်နှင့် ရှမ်းပြည်မြောက်ပိုင်းဒေသများတွင် တိုက်ပွဲများ လေးနှစ်ကြာလာသည်အထိ ဆက်ဖြစ်နေပြီး ဥပဒေမဲ့သတ်ဖြတ်မှု၊ နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းမှု နှင့် အခြားနှိပ်စက်မှုများ၊ အမွေပြုကျင့်ခြင်း အပါအဝင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ရာဇဝတ်မှုများ ကျူးလွန်ခြင်း အစရှိသည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူသားချင်းစာနာမှုနှင့် လူ့အခွင့်အရေး ဥပဒေများကို နှစ်ဘက်စလုံးက ကျူးလွန်ခဲ့ကြကြောင်း တိုင်ကြားချက်များ ရှိခဲ့သည်။^၁ ၂၀၁၁ ခုနှစ် ဇွန်လတွင် မြန်မာ အစိုးရတပ်က ကချင်လွတ်လပ်ရေးတပ်မတော် ကေအိုင်အေ ကို အပစ်အခတ်ရပ်ရေး သဘောတူညီချက်ကိုဖျက်၍ တိုက်ခိုက်ရာမှ လက်နက်ကိုင်တိုက်ပွဲများ စတင်ခဲ့သည်။ တိုက်ပွဲများကြောင့် အရပ်သားများ နေရပ်စွန့်ခွာ ထွက်ပြေးရမှုများဖြစ်ခဲ့သည်။ ယခုအထိ ဆက်ရှိနေဆဲ ဖြစ်သည်။ နှစ်ကုန်ချိန်တွင် လူပေါင်း ၉၈၀၀၀ ခန့် နေအိမ်မပြန်နိုင်ပဲ ရှိနေကြဆဲ ဖြစ်သည်။ ကချင်ပြည်နယ်အတွင်းမှ နေရပ်စွန့်ခွာ ထွက်ပြေးနေရသူများထံ လူသားချင်းစာနာသည့် အကူအညီများသွားရောက် ပေးကမ်းသူများ အပြည့်အဝ သွားရောက်နိုင်ရေးကို အစိုးရက ခွင့်မပြုသေးပဲ ထားသည်။ အထူးသဖြင့် ကေအိုင်အေ ထိမ်းချုပ်ရာ ဒေသများတွင် နေထိုင်နေရသူများထံ သွားရောက်ခွင့်မရနိုင်ပဲ ရှိသည်။

စက်တင်ဘာလတွင်လည်း ကရင်နှင့် မွန်ပြည်နယ်များတွင် အစိုးရတပ်နှင့် လက်နက်ကိုင်တိုင်းရင်းသားအဖွဲ့များ၏ တိုက်ပွဲများကြောင့် အရပ်သားများထွက်ပြေးခဲ့ရသည်။

အစိုးရစစ်တပ်သည် စစ်တပ်အတွင်းကလေးစစ်သားများ အသုံးပြုမှုကို ရပ်တန့်ရေးနှင့် အရွယ်မရောက်သေးသူများအား စစ်တပ်အတွင်း လူသစ်စုဆောင်းနေမှုများရပ်တန့်ရန် ကြိုးပမ်းသည့် လုပ်ငန်းစဉ်အဖြစ် တပ်တွင်းရှိနေသော ကလေးသူငယ်နှင့် လူငယ် ၃၇၆ ယောက်ကို တပ်တွင်းမှ ထွက်ခွင့်ပေးခဲ့သည်။

လွတ်လပ်စွာ ပြောဆိုခွင့် နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်

လွတ်လပ်စွာပြောဆိုခွင့်နှင့် ငြိမ်းချမ်းစွာစုဝေးခွင့်တို့ ဆက်လက်ပြီး ကြီးကြီးမားမား ကန့်သတ်ခံနေရဆဲ ဖြစ်သည်။ ဤအခွင့်အရေးကို ငြိမ်းချမ်းစွာ ကျင့်သုံးခဲ့သော လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်သူများ၊ သတင်းသမားများ၊ နိုင်ငံရေးတက်ကြွလှုပ်ရှားသူများနှင့် လယ်သမားများ အများအပြား ဖမ်းဆီး အကျဉ်းချခံခဲ့ရသည်။

လူထုအခြေပြုလှုပ်ရှားမှု အဖွဲ့တစ်ခုဖြစ်သည့် ဒီမိုကရေစီရေး စဉ်ဆက်မပြတ်လှုပ်ရှားမှု အင်အားစု (MDCF) အဖွဲ့မှခေါင်းဆောင်ဖြစ်သူ ကိုထင်ကျော်ကို ပုဒ်မ ၅၀၅ (ခ) ကို ချိုးဖောက်မှု ၁၁ မှု၊ ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခြင်းနှင့် စီတန်းလှည့်လည်ခြင်း ဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၈ ကို ချိုးဖောက်သည်ဆိုသော သီးခြားစွဲချက် သုံးခု တို့ဖြင့် တရားစွဲဆိုခဲ့သည်။ သူ့ကို တရားဟောခြင်း၊ စာရွက်စာတန်းများ ဖြန့်ဝေခြင်း၊ အစိုးရ နှုတ်ထွက်ပေးရန် တောင်းဆိုဆန္ဒပြပွဲများ ပြုလုပ်ခြင်း၊ မြေယာများပေါ်မှ အတင်းဖယ်ရှားခြင်းများကို ကန့်ကွက်ခြင်းများအတွက် စုစုပေါင်း ထောင်ဒဏ် ၁၃ နှစ်နှင့် လေးလ ချမှတ်ခဲ့သည်။ ငြိမ်းချမ်းသော နိုင်ငံရေးလှုပ်ရှားမှုများ လုပ်ဆောင်ခဲ့သော အခြား MDCF အဖွဲ့ဝင် သုံးဦးမှာလည်း ထောင်ဒဏ်များချမှတ်ခံခဲ့ရသည်။²

ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒထုတ်ဖော်သူများကို အရေးယူ ထောင်ချရာတွင် အာဏာပိုင်များက အသုံးပြုနေခဲ့သော ၂၀၁၁ ခုနှစ်က ပြဌာန်းခဲ့သည့် ငြိမ်းချမ်းစွာ စုဝေးခွင့်နှင့် စီတန်းလှည့်လည်ခွင့် ဥပဒေကို ပြင်ဆင်ချက်များကို သမ္မတက ဇွန်လတွင် လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။ ဤသို့ ပြင်ဆင်ချက်များ ထည့်သွင်းခဲ့သော်လည်း လွတ်လပ်စွာ စုဝေးခွင့်ကို ကန့်သတ်ထားသည့် အချက်များ များစွာ ဥပဒေတွင် ပါဝင်နေဆဲ ဖြစ်သည်။³

သတင်းသမားများနှင့် သတင်းလုပ်ငန်းမှ ဝန်ထမ်းများကို အရေးယူ ပစ်ဒဏ်ချမှတ်ခဲ့မှု များသည်လည်း မီဒီယာ ပြုပြင်ပြောင်းလဲရေးကို ထိခိုက်စေခဲ့သည်။ ဇူလိုင်လတွင် ယူနတီသတင်းစာမှ ဝန်ထမ်း ၅ ဦးအား လျှို့ဝှက် စာတုစက်ရုံ တည်ထောင်လျှက်ရှိသည်ဟူသော သတင်းဆောင်းပါး ရေးသားထုတ်ဝေမှုကြောင့် နိုင်ငံတော်လျှို့ဝှက်ချက် ဥပဒေကို ချိုးဖောက်မှု စွဲချက်ဖြင့် ထောင် ၁၀ နှစ်စီ ချမှတ်ခဲ့သည်။ အောက်တိုဘာလတွင် အယူခံကြောင့် ပြစ်ဒဏ်များကို ထောင် ၇ နှစ်စီ အထိ လျှော့ပေးခဲ့သည်။⁴ နှစ်ကုန်အထိ အနည်းဆုံး မီဒီယာ သမား ၁၀ ဦး အကျဉ်းထောင်တွင်းရှိနေဆဲ ဖြစ်သည်။

ယုံကြည်ချက်ကြောင့် အကျဉ်းကျခံနေရသူများ

၂၀၁၃ ဒီဇင်ဘာ ၃၀ ရက်နေ့တွင် သမ္မတက လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့် အမိန့်ထုတ်ပြန်ကြေငြာခဲ့သော်လည်း ၂၀၁၃ အကုန်တွင် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားအားလုံး လွတ်ပေးမည်ဟူသော ကတိပြုချက်ကို သမ္မတက လိုက်နာခဲ့ခြင်းမရှိပါ။ လွတ်ငြိမ်းချမ်းသာခွင့်နှင့် လွတ်ပေးသူများ အထဲတွင် မူဆလင်ခေါင်းဆောင် ဒေါက်တာထွန်းအောင်လည်း မပါခဲ့ပါ။ ၂၀၁၄ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း နိုင်ငံတကာစည်းဝေးပွဲကြီးများ မကျင်းပခင်ကလေးတွင် အကျဉ်းသားများ ကို တစ်ကြိမ် လွတ်ပေး ခဲ့ပါသည်။ လွတ်မြောက်လာသူများအထဲတွင် နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားတစ်ဦးသာ ပါပါသည်။ ၂၀၁၃ ဖေဖော်ဝါရီလတွင် ဖွဲ့စည်းခဲ့သော လက်ကျန်နိုင်ငံရေးအကျဉ်းသားများ စိစစ်ရေးကော်မတီကလည်း လုပ်ငန်းများကို ထိထိရောက်ရောက် လုပ်ဆောင် နိုင်ခြင်းမရှိပဲ ၂၀၁၄ အလွန်အထိ ဆက်လက်ရပ်တည်လုပ်ဆောင်နေနိုင်ဦးမလားဆိုသည်ကိုလည်း ရှင်းရှင်းလင်းလင်းမသိရပေ။

မြေယာပိုင်ဆိုင်မှု အငြင်းပွားမှုများ

မြေယာသိမ်းယူမှုများနှင့် အမွေနှင့်ထုတ်ဖယ်ရှားမှုများကို ကန့်ကွက်ဆန္ဒပြမှုများ ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့်ဖြစ်ခဲ့သည်။ မြေယာအငြင်းပွားမှုများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးရန် ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင်ဖွဲ့စည်းခဲ့သော ပါလီမန်ကော်မတီတစ်ခုထံသို့

မြေယာသိမ်းဆည်းမှုများနှင့်ပတ်သက်သော တိုင်ကြားစာ ၆၀၀၀ ကျော်ရရှိခဲ့သည်ဟု ဆိုသည်။ သို့ရာတွင် မြေယာအငြင်းပွားမှုများကို ဖြေရှင်းပေးခြင်း၊ တိုင်ကြားမှုများကို တုန့်ပြန်ခြင်းမရှိသည့်အတွက် လယ်သမားများက ထွန်တုံးတိုက်ပွဲဟု ခေါ်သော အငြင်းပွားမြေများတွင် ဝင်ရောက်ထွန်ယက်လုပ်ကိုင်ခြင်းများ ပြုလုပ်လာခဲ့သည်။ အချို့ ဆန္ဒပြမှုများကို လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့များက မလိုအပ်ပဲ အင်အားအလွန်အကျွံသုံး၍ နှိမ်နင်းခဲ့သည်။ လယ်သမားများနှင့် ၎င်းတို့အား ထောက်ခံအားပေးနေသော လူ့အခွင့်အရေးကာကွယ်သူများမှာ ဖမ်းဆီးခံရပြီး ကျူးကျော်ဝင်ရောက်ခြင်းနှင့် အခြားရာဇဝတ်ပြစ်မှု စွဲချက်များဖြင့် တရားစွဲဆို ခံကြရသည်။

မတ်လတွင် (ရန်ကုန်တိုင်း၊ သယံဇာတကွင်းမြို့နယ်) မိချောင်းကန်အရပ်မှ ဒေသခံများသည် ၎င်းတို့၏ မြေယာများ သိမ်းဆည်းခံရမှုကို မဖြေရှင်းပေးသဖြင့် မြို့တော်ခန်းမ အနီးတွင် ထိုင်သပိတ်ကို စတင်ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ ၎င်းတို့ပိုင်မြေများကို စစ်တပ်က ၁၉၉၀ ပြည့်လွန်နှစ်များက သိမ်းယူခဲ့သည်ဆိုကာ မြေများကို ပြန်ပေးရန်နှင့် နစ်နာမှုအတွက် လျော်ကြေးပေးရန် တောင်းဆိုခဲ့ကြသည်။ ဆန္ဒပြသူများထဲမှ ခေါင်းဆောင်ဖြစ်သူ ဦးစိန်သန်းကို ဖမ်းဆီးပြီး ခွင့်ပြုချက်မရပဲ ဆန္ဒပြမှု၊ တားဆီးပိတ်ဆို့မှု ပြစ်မှုများဖြင့် ထောင်ဒဏ် နှစ်နှစ် ချမှတ်ခဲ့သည်။⁵

ဒီဇင်ဘာလတွင် စစ်ကိုင်းတိုင်း လက်ပံတောင်းကြေးနီစီမံကိန်းအတွက် ၎င်းတို့၏ မြေယာများသိမ်းဆည်းခံရမှုကို ကန့်ကွက်ဆန္ဒပြနေသူများကို ရဲများက ပစ်ခတ်ခဲ့သည်။ လူတစ်ဦးသေဆုံး၍ အများအပြားဒဏ်ရာရခဲ့ပြီးနောက် နိုင်ငံအနှံ့ မြို့ကြီးများတွင် ငြိမ်းချမ်းစွာ ဆန္ဒပြမှုများ ပေါ်ပေါက်ခဲ့သည်။ ခွင့်ပြုချက်မရှိပဲ ဆန္ဒပြခဲ့သည်ဆိုသော ပြစ်မှုဖြင့် ဆန္ဒပြသူ အနည်းဆုံး ၇ ဦး တရားစွဲဆို အရေးယူခံခဲ့ရသည်။ မိုင်းစီမံကိန်းနှင့် ဆက်စပ်သော သဘာဝပတ်ဝန်းကျင်နှင့် လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ စိုးရိမ်မှုများကိုလည်း နှစ်ကုန်သည်အထိ ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်းခဲ့ခြင်းမရှိပေ။

နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းမှုနှင့် အခြားဆိုးဝါးစွာဆက်ဆံမှုများ

နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းခြင်းကို သီးခြားရာဇဝတ်မှုတစ်ခုအဖြစ် သတ်မှတ်ပြဌာန်းထားခြင်းမရှိသေးသလို အစိုးရသည် ဇန်နဝါရီလက ဒုတိယနိုင်ငံခြားရေးဝန်ကြီး ကတိပြုထားသည့်အတိုင်း နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းခြင်းဆိုင်ရာ ကုလသမဂ္ဂ ပဋိညာဉ်ကို လက်မှတ်ရေးထိုး အတည်ပြုခြင်း မပြုလုပ်သေးပေ။ ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် မြန်မာ့တပ်မတော်မှ အရာရှိများသည် စစ်ဘက်ပဋိပက္ခများနှင့် ဆက်စပ်၍ လည်းကောင်း၊ ရာဇဝတ်မှုအရ မသိကာသဖြင့် ဖမ်းဆီးထားသူများကို လည်းကောင်း နှိပ်စက်ညှဉ်းပမ်းမှုနှင့် အခြားဆိုးဆိုးဝါးဝါးဆက်ဆံမှုများ ကျူးလွန်ခဲ့သည်ဟုသော စွပ်စွဲချက်များလည်း စဉ်ဆက်မပြတ်ထွက်ပေါ်ခဲ့သည်။ တိုင်ကြားမှုများကို စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုလည်း နည်းပါးပြီး၊ ကျူးလွန်သည်ဟု သံသယရှိခံရသူများကို ဥပဒေနှင့်အညီ အရေးယူခြင်းလည်း ရှားပါးလှသည်။ ခံရသူများနှင့် ၎င်းတို့၏မိသားစုဝင်များအတွက် ထိရောက်သော ဖြေရှင်းပေးချက်မျိုး ရရှိနိုင်ခြင်း မရှိပေ။^၆

အောက်တိုဘာလတွင် အလွတ်သတင်းထောက် ကိုပါကြီး ခေါ် ကိုအောင်ကျော်နိုင်သည် စစ်တပ်က ထိန်းသိမ်းထားစဉ် သေဆုံးခဲ့သည်။ ၎င်းသည် မွန်ပြည်နယ်အတွင်း တပ်မတော်နှင့် အခြားတပ်ဖွဲ့များ အကြား တိုက်ပွဲများ ပြန်ဖြစ်လာသည့် သတင်းကို ရယူနေစဉ် စက်တင်ဘာလ ၃၀ ရက်နေ့တွင် မွန်ပြည်နယ်အတွင်း အဖမ်းခံခဲ့ရခြင်းဖြစ်သည်။ တပ်မတော်က ကိုပါကြီးသည် သူပုန်တပ်ဖွဲ့တစ်ခု၏ ဆက်သွယ်ရေးဗိုလ်ကြီး ဖြစ်ပြီး ၎င်းအားဖမ်းဆီးထားစဉ် ထွက်ပြေးရန်ကြိုးပမ်းသဖြင့် ပစ်ခတ်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုသည်။ ပြည်တွင်းနှင့် ပြည်ပမှ ဖိအားပေးမှုများကြောင့် နိုဝင်ဘာလတွင် ရဲတပ်ဖွဲ့နှင့် အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်တို့က စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုများ ပြုလုပ်ခဲ့သည်။ နှစ်ကုန်သည်အထိ ယင်းကိစ္စနှင့်ပတ်သက်၍ တစ်ဦးတစ်ယောက်ကိုမျှ တာဝန်ခံခိုင်းခြင်းမရှိခဲ့ပေ။^၇

ဩဂုတ်လတွင် အစိုးရစစ်တပ်သည် ချင်းပြည်နယ်၊ ကုန်းပြင်ရွာမှ ရွာသား ၇ ယောက်ကို ချင်းအမျိုးသားတပ်မတော် (စီအင်အေ) သူပုန်အဖွဲ့နှင့် အဆက်အသွယ်ရှိသည်ဟုဆိုကာ ဖမ်းဆီးရိုက်နှက်ခဲ့သည်။ ၎င်း အမျိုးသားခုနှစ်ဦးတို့အား လေးရက်မှ ကိုးရက် ဖမ်းဆီးထားစဉ် နှိပ်စက်မှုနှင့် ညှဉ်းပမ်းမှုများပြုလုပ်ခဲ့သည်။ နှစ်ကုန်သည့် အချိန်အထိ ယင်းအမှုကို လွတ်လပ်သည့် စုံစမ်းစစ်ဆေးမှုပြုခြင်း၊ ညှဉ်းပမ်းမှု ကျူးလွန်ခဲ့သည်ဆိုသူများအားလည်းကောင်း၊ ၎င်းတို့၏ အထက်အရာရှိများအား လည်းကောင်း တရားဥပဒေအရ အပြစ်ပေးခြင်းများ ပြုသည်ဆိုသည့် သတင်းမရရှိပေ။^၈

ဥပဒေစီရင်မှုမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ရနေခြင်း

လုံခြုံရေးတပ်ဖွဲ့ဝင်များနှင့် အစိုးရအရာရှိများ၏ အရင်က ချိုးဖောက်မှုများကို အရေးယူအပြစ်ပေးခြင်းမှ ကင်းလွတ်ခွင့်ကို ၂၀၀၈ ခုနှစ်အခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၄၄၅ တွင် ပြဌာန်းပေးထားသည်။ အတိတ်က လူ့အခွင့်အရေးချိုးဖောက်မှုများခံစားခဲ့ရသူများနှင့် ၎င်းတို့ မိသားစုဝင်များသည် အမှန်တရားအတွက်၊ တရားမျှတခွင့်အတွက်၊ လျော်ကြေးရပိုင်ခွင့်နှင့် အခြား ပြင်ဆင် ဆောင်ရွက်ပေးမှုများ ရရှိခံစားခွင့်မရသေးပေ။

ဆွမ်လွတ်ရွှင်ဂျာကို စစ်တပ်က ဖမ်းဆီးခေါ်ဆောင်သွားတာ သုံးနှစ်ကျော်ကြာသည်အထိ သူ ဘယ်ရောက်နေပြီး ဘာဖြစ်သွားသည်ဆိုသည်ကို မသိရသေးပေ။ ၂၀၁၁ ခုနှစ်အောက်တိုဘာလတွင် သူ့ကို သူ့ခင်ပွန်း၊ ယောက္ခမတို့နှင့်အတူ မြန်မာစစ်တပ်က ဖမ်းဆီးခံရပြီးနောက် ပျောက်ဆုံးသွားခြင်းဖြစ်သည်။ ထွက်ပြေးလွတ်မြောက်လာခဲ့သော ခင်ပွန်းနှင့် ယောက္ခမတို့က ၂၀၁၂ ဇန်နဝါရီလတွင် တရားရုံးချုပ်သို့တိုင်ကြားခဲ့သည်။ ၂၀၁၂ မတ် တွင် သက်သေမလုံလောက် ဟုဆိုကာ တရားရုံးချုပ်က အမှုကို ပယ်ချခဲ့သည်။

မြန်မာနိုင်ငံအမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်သည် ၎င်းတို့ထံ တိုင်ကြားလာသော လူ့အခွင့်အရေး ချိုးဖောက်မှုများကို တုန့်ပြန် (ကိုင်တွယ်ဖြေရှင်း) ရာတွင်ထိရောက်မှု မရှိပေ။ ထိထိရောက်ရောက်မတုန့်ပြန်နိုင်ပေ။ မတ်လတွင် ပါလီမန်က အမျိုးသားလူ့အခွင့်အရေးကော်မရှင်ကို တည်ထောင်သော ဥပဒေကို ပြဌာန်းခဲ့ပြီး စက်တင်ဘာလတွင် ကော်မရှင်ကို ဖွဲ့စည်းခဲ့သည်။ အဖွဲ့ဝင်အများစုမှာ အစိုးရနှင့် ဆက်စပ်ပတ်သက်သူများဖြစ်ပြီး ၎င်းတို့ကို ရွေးချယ်ခန့်ထားသည့် လုပ်ငန်းစဉ်မှာလည်း ပွင့်လင်းမြင်သာမှုမရှိပေ။ ထို့ကြောင့် ကော်မရှင်၏ လွတ်လပ်မှုနှင့် ထိရောက်မှုတို့အပေါ် သံသယများရှိနေခဲ့ကြသည်။

သေဒဏ်

ဇန်နဝါရီလ ၂ ရက်နေ့တွင် သမ္မတသည် သေဒဏ်စီရင်ချက်အားလုံးကို ထောင်ဒဏ်များ အဖြစ်ပြောင်းလဲ သတ်မှတ်ခဲ့သည်။ သို့ရာတွင် ဥပဒေတွင် သေဒဏ်ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်နိုင်ခြင်း ပြဌာန်းချက် ဆက်ရှိနေပြီး ဤနှစ်အတွင်း သေဒဏ်ပြစ်ဒဏ်ချမှတ်ခဲ့သည့် အမှု အနည်းဆုံးတစ်ခု ရှိခဲ့ပါသည်။

နိုင်ငံတကာ၏ စောင့်ကြည့်အကဲဖြတ်မှု

ကုလသမဂ္ဂ၏ မြန်မာနိုင်ငံဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးအထူးကိုယ်စားလှယ်အသစ်သည် ဇူလိုင်လတွင် မြန်မာနိုင်ငံကို သွားရောက်ခဲ့သည်။ အောက်တိုဘာလတွင် အထွေထွေ ညီလာခံသို့ တင်သွင်းသော ၎င်း၏ အစီရင်ခံစာတွင် လူ့အခွင့်အရေးအခြေအနေများ နောက်ပြန်သွားနိုင်သည့် အလားအလာများကို သတိပေးထားသည်။ မြန်မာအာဏာပိုင်များသည် ကုလသမဂ္ဂလူ့အခွင့်အရေးမဟာမင်းကြီးရုံး ဖွင့်လှစ်ရန် သဘောတူညီချက်ကို လက်မှတ်မထိုး သေးသလို အရေးပါသည့် အပြည်ပြည်ဆိုင်ရာ လူ့အခွင့်အရေးစံနှုန်းများ ဆိုင်ရာ စာချုပ်များကိုလည်း အတည်မပြုသေးပဲ ရှိသည်။ နိုဝင်ဘာလတွင် အာဆီယံနှင့် အရှေ့အာရှ ထိပ်သီးဆွေးနွေးပွဲများ မြို့တော် နေပြည်တော်တွင် ကျင်းပခဲ့ချိန်က နိုင်ငံတကာ၏ ပိုမိုအာရုံစိုက်စောင့်ကြည့်မှုများ ရှိခဲ့သည် (ခံခဲ့ရသည်)။ အမေရိကန်သမ္မတ ဘာရက်အိုဘားမားလည်း ဒုတိယအကြိမ်အဖြစ် မြန်မာနိုင်ငံကို ရောက်လာခဲ့သည်။